

DRAMATICKÉ STOPY FERKA URBÁNKA

Budova Slovenského katolíckeho gymnázia, ktoré pôsobilo v Kláštore pod Znievom v rokoch 1869 – 1874.

- 1858** – 31. júla sa vo Vsetíne v rodine staviteľa Michala a jeho manželky Jozefy, rodenej Schneidrovej, narodil František Ľudovít Urbánek. Do literatúry sa zapísal pod umeleckým menom Ferko Urbánek a často publikoval pod pseudonymami Miloň, Salvator, Tatran, Tatranský či Tatroslav.
- 1865** – rodina sa presťahovala do Dohnian v Púchovskej doline, kde kúpili väčšiu zemiansku kúriu.
- 1869** – zomrela Jozefa Urbánková, čo jedenásťročný Ferko niesol veľmi ťažko.
- 1870** – prvýkrát odišiel z domu, na štúdiá do Kláštora pod Znievom, kde sa stal pod vedením riaditeľa gymnázia Martina Čulena a záštitou profesora Samuela Zacheja autorom, hercom i organizátorom školského, najskôr bábkového a neskôr aj činoherného, divadla. Dom Martina Čulena sa stal tiež miestom jeho stretnutia s jedným z doyenov slovenskej dramatiky Jánom Palárikom.
- 1873** – zomrel Michal Urbánek a starostlivosť o pätnásťročného Františka sa ujal jeho poručník, národne uvedomelý katolícky farár a literát, Jozef Bielek a staršia sestra Ružena.
- 1874** – boli postupne z rozhodnutia rakúsko-uhorskej vlády zatvorené všetky tri slovenské gymnáziá (v Revúcej, Martine i v Kláštore pod Znievom)
- 1874 – 1875** – mladý Urbánek študoval na benediktínskom gymnáziu v Ostrihome, kde bol pre vyhranené národné cítenie pod veľkým tlakom a často sa dostával do konfliktov.
- 1875** – napísal svoju prvú (priznanú) divadelnú hru *Sňahulienka* (Hoci Ladislav Čavojský mu pripísal aj autorstvo školskej inscenácie v Kláštore pod Znievom *Láska oproti rodičom* z roku 1872).
- 1875 – 1877** – pokračoval v štúdiu opäť v slovenskom prostredí na vyššom katolíckom gymnáziu v Banskej Bystrici, zo zdravotných dôvodov však štúdium nedokončil.
- 1882 – 1883** – pôsobil ako lekárenský praktikant v Malackách.
- 1883 – 1884** – bol notárskym pomocníkom v Púchove a v Záriečí.
- 1885 – 1886** – pracoval ako pisár v kancelárii Ivana Radlinského v Dolnom Kubíne, zapájal sa do spoločenského života a intenzívne sa stretával s Pavlom Országhom Hviezdoslavom i s Martinom Kukučinom.
- 1886** – vrátil sa do Dohnian a začal hospodáriť na rodinnom majetku.
- 1889** – vstúpila do jeho života prvá Mária, oženil sa s Máriou Jelinekovou. Spolu mali sedem detí, z ktorých tri zomreli v detskom veku.
- 1890** – vydal prvú veselohru pre dospelých *Pokuta za hriech*. *Javiska* sa dočkala dva roky po vydaní medzi slovenskými ochotníkmi v Budapešti.
- 1894** – narodil sa syn Jožko.
- 1896** – prišli na svet dvojčičky Janko a Anička.
- 1900** – narodil sa syn Ivan.
- 1903** – rodina sa presťahovala do Trnavy.
- 1904** – stal sa tajomníkom Spolku sv. Vojtecha; zomrela jeho prvá manželka.
- 1908** – stretol svoju druhú Máriu, Viedenčanku Máriu Jantschekovú, s ktorou boli spolu iba štyri roky.
- 1909** – do Trnavy sa vrátil Mikuláš Schneider-Trnavský, ktorý tu až do svojej smrti pôsobil ako regenschori v Dóme sv. Mikuláša. Jeho stretnutie a dlhoročné priateľstvo s Urbánkom prinieslo v priebehu 20. rokov minulého storočia viacero spoločných piesňových projektov (*Zo srdca*, *Za Hviezdoslavom*, *Tatranské zvuky*).
- 1918** – založil v Trnave ako spolumajiteľ tlačiareň a nakladateľstvo Urbánek a spol.
- 1923** – posledné sťahovanie – tentoraz do Bratislavy, kde sa ujal funkcie tajomníka Slovenskej ligy.
- 1925** – Urbánkova hra sa prvýkrát hrala v profesionálnom divadle, v réžii Václava Jiříkovského mal Rozmajrín 31. augusta premiéru v Slovenskom národnom divadle.
- 1927** – v dôsledku choroby sa stiahol z verejného života a usadil u zaťa v Bratislave-Petržalke.
- 1934** – 10. decembra Ferko Urbánek zomrel.

« « Ani počas choroby Ferka Urbánka tvorivosť neopustila. Repliky posledných hier diktoval sekretárke.

« Ferko Urbánek so svojimi deťmi Ivanom, Aničkou, Jankom a Jožkom.

Výstavu pripravil Divadelný ústav Bratislava. © 2014

Kurátorka výstavy Mgr. Zuzana Nemcová Gulíková. Grafické riešenie a produkcia Viera Burešová. Odborná spolupráca Viera Helbichová.
Jazyková redaktorka Mária Adamčíková. Pramene Archív Divadelného ústavu Bratislava, Archív RTVS
Použité materiály Archív Divadelného ústavu Bratislava, Archív Slovenského národného divadla Bratislava
Autori fotografií Ondrej Béreš, Pavol Ďurčo, Milo Fabian, Jozef Fecko, Frettie, A. Horník, Pavol Koval', Vladimír Lichtig, Ľubor Marko, René Miko, Karol Miklóši.

PANI RICHTÁRKA

Najobľúbenejším dramatikom sa rýchlo stal Ferko Urbánek (1858 – 1934). Začínal salónnymi komédiami z mestského prostredia a sám Vajanský ho vítal ako slovenského Benedixa. A hoci sa tento autor najmä v skečoch a kratších dramatických útvaroch aj neskôr vracal k mestskému prostrediu, sám si stanovil program ľudovej dramatiky, t. j. drámy pre široké vrstvy publika, pre ochotnícke javiská. Odchovaný martinským kultúrnym centrom chcel cieľavedome pôsobiť aj, a či najmä, v dedinskej societe. Najväčší počet hier, ktoré napísal – a písal až do svojej smrti, kotvil v dedinskom prostredí. Z tohto prostredia vychádzali a k nemu sa vracali. Do príbehov zo salónov pridával okrem humorných zápletkí aj ironický pohľad na inteligenciu. V tom sa prikláňal k tým autorom, ktorí kritizovali prázdnotu a nedvižnosť slovenských vzdelancov. Do ľudových hier zasa pridával slávnostnosť, adorácie ľudového živlu a folklóru a autorova kritickosť sa upierala na vyhranené negatívne postavy chamtivcov, tmárov a nečestných zbohatlíkov, teda na čosi ako tmavé škvrny na krásnom prostom ľuďu. Akokoľvek sú Urbánkove hry plné idealizácií a naivity, stotožnenie publika s jeho tvorbou bolo nevidané – to sa neskôr už nezopakovalo pri nijakom autorovi. Jeho hry učili dedinských ľudí hrať divadlo a chodiť do divadla. V tom je jeho zásluha nespochybniteľná.

Vladimír Štefko. In Vladimír Štefko a kolektív: Dejiny slovenskej drámy 20. storočia. Bratislava: Divadelný ústav, 2011. ISBN 978-80-89369-36-2, str. 19.

Slovenské národné divadlo v Bratislave
Riaditeľ Anton Drašar.

V utorok 26. septembra 1933. O 7. hodine večer.
2. hra v predplatení. **Séria A**
Branibori v Čechách
Slovenský národný divadelný ústav. Hlavný režisér prof. B. Krasa.
KONIEC O 18. HODINE.
Spevoherné ceny miest.

V stredu 27. septembra 1933. O 7. hodine večer.
Maria Némethová a. h.
Iten štátny opery vo Viedni a hosť štátny opery v Berlíne.
Maškarný ples
Opera v 3 dejstvách. Hlavný režisér J. Vojtek.
KONIEC O 18. HODINE.
Zvýšené spevoherné ceny miest.

Vo štvrtok 28. septembra 1933 (sviatok). O 3. hod. odpodlnia.
Na skladobu obecenstva!
Zem úsmevov
Hlavná skladba. Hlavný režisér J. Vojtek.
KONIEC O 18. HODINE.
Zvýšené spevoherné ceny miest.

Jubilejné predstavenie s príležitosťou 75. narodenia iploviateľa Ferka Urbánka
Pani richtárka
Hlavný režisér prof. B. Krasa.
KONIEC O 18. HODINE.
Cieľoherné ceny miest.

V piatok 29. septembra 1933. O 7. hodine večer.
Ľudové predstavenie za ceny 5, 3, 1 Kc.
Pani ministrová
Vojenská v 4 dejstvách. Hlavný režisér prof. B. Krasa.
KONIEC O 18. HODINE.

V sobotu 30. septembra 1933. O 3. hod. odpodlnia.
Studente predstavenie
VOJNARKA
úsporiada bratislavská odbočka U. S. Čs. P.
V sobotu 30. septembra 1933. O 7. hodine večer.
Ružena Cellerová a. h.
U sv. Antonička
Veselá revueľná opera v 3 dejstvách (14 obrazoch). Napísal J. Armand a J. Balda. Texty skladby V. Spilár a V. Mirovský. Hudbu skladil Jozef Hanzalov.
KONIEC O 18. HODINE.
Spevoherné ceny miest.

V nedeľu 1. októbra 1933. O 7. hodine večer.
Ružena Cellerová a. h.
U svätého Antonička
Veselá revueľná opera v 3 dejstvách (14 obrazoch). Napísal J. Armand a J. Balda. Texty skladby V. Spilár a V. Mirovský. Hudbu skladil Jozef Hanzalov.
KONIEC O 18. HODINE.
Spevoherné ceny miest.

V pondelok 2. októbra 1933 sa nehrá.
Denný predpredaj vstupeniek v dennej predajni v div. budove od 9.-13. a od 15.-17. hod. Telefon 32-62. V pondelokdopol. je pokladnica zatvorená.
Začiatok večerných predstavení o 7. hodine. P. T. obecenstvo sa žiada, aby svoje miesta včas zaujalo, lebo ani medzi predhrou, ani medzi dejstvami nikto nemá byť dnu vpusťený.
Kam po divadle? DO PALACE-DANCINGU, každonedeľu brá nové tanečné hody populárne kapely. Každú nedeľu a sviatok čaj a tance.
Dobrotom. U jedného z nás a tanečné stráženie prívodu tanečníkov. Búvava.

Divadlo Jonáša Záborského Prešov, 8. 11. 1968
Réžia Dušan Karas
Uprostred: Naďa Nináčová

Divadlo Jonáša Záborského Prešov, 8. 11. 1968
Réžia Dušan Karas
Jozef Stražan, Kristína Hanzalová

Divadlo Jonáša Záborského Prešov, 8. 11. 1968
Réžia Dušan Karas
Výtvarné riešenie Stefan Bunta

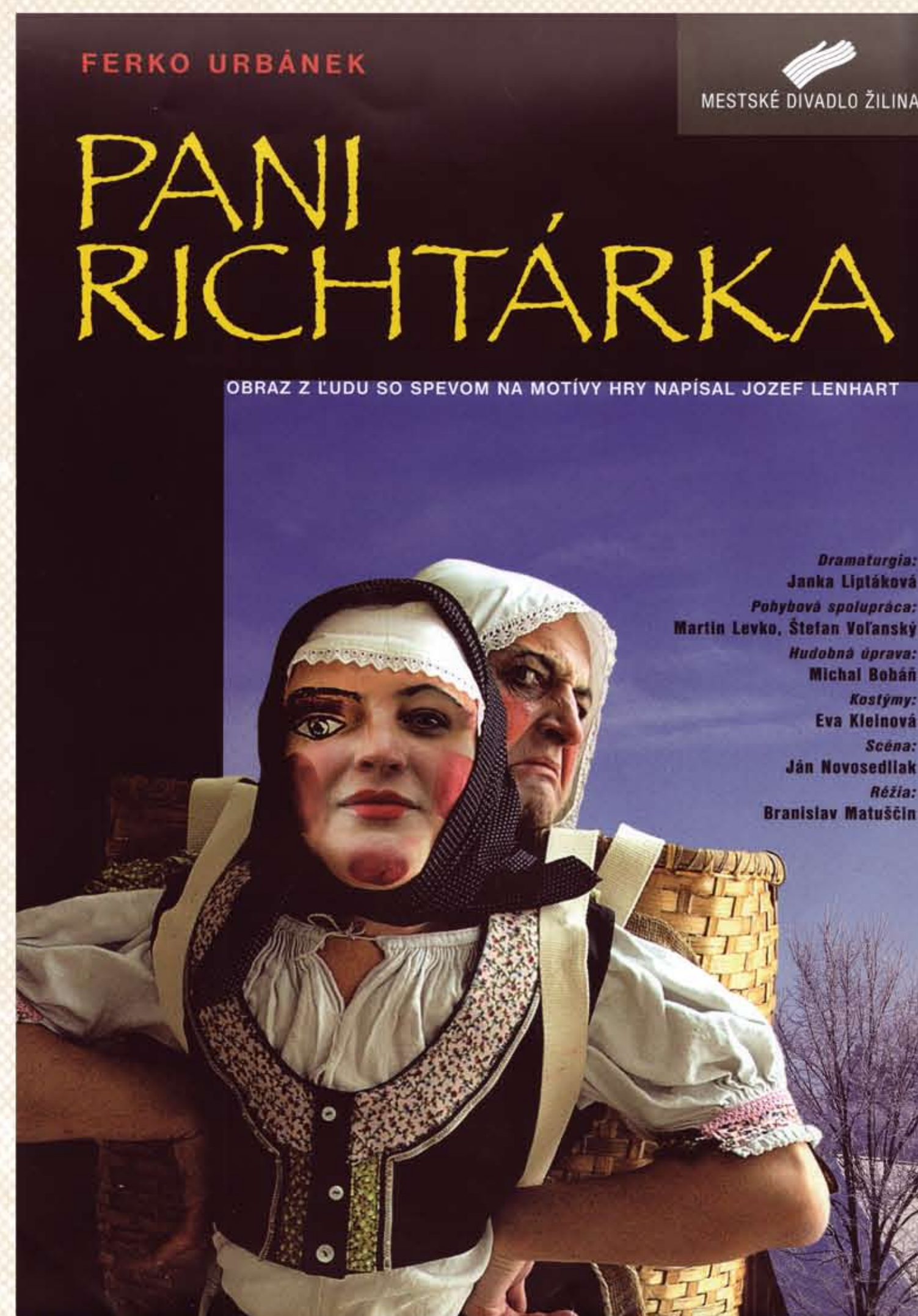
Divadlo Jonáša Záborského Prešov, 8. 11. 1968
Réžia Dušan Karas
Štefan Petrák, Naďa Nináčová, Jozef Stražan

Mestské divadlo Žilina, 10. 3. 2006
Úprava Jozef Lenhart
Réžia Branislav Matuščin

Mestské divadlo Žilina, 10. 3. 2006
Úprava Jozef Lenhart
Réžia Branislav Matuščin
Martin Zaťko a. h., Anna Hulmanová

Mestské divadlo Žilina, 10. 3. 2006
Úprava Jozef Lenhart
Réžia Branislav Matuščin
Zuzana Kyzeľková, Martin Zaťko a. h.

PYTĽIAKOVA ŽENA

Slovenské národné divadlo Bratislava, 3. 10. 1934
Réžia Janko Borodáč
Scénická výprava Ján Ladvenica
Andrej Bagar, Oľga B. Országhová, Jozef Kello, Hana Styková, Mária Sýkorová, Emília Wagnerová

Slovenské národné divadlo Bratislava, 3. 10. 1934
Réžia Janko Borodáč
Ján Jamnický, Mária Schwingerová

Slovenské národné divadlo Bratislava, 3. 10. 1934
Réžia Janko Borodáč
Oľga B. Országhová, Andrej Bagar, Štefan Figura

Slovenské národné divadlo Bratislava, 3. 10. 1934
Réžia Janko Borodáč
Hana Styková, Oľga B. Országhová, Mária Sýkorová

Divadlo Jozefa Gregora Tajovského Zvolen, 22. 6. 1968
Réžia Peter Jezný
Mária Markovičová, Magda Čaplová, Dušan Lenci

Divadlo Jozefa Gregora Tajovského Zvolen, 22. 6. 1968
Réžia Peter Jezný
Výtvarné a grafické riešenie Milan Čech

Divadlo Jozefa Gregora Tajovského Zvolen, 22. 6. 1968
Réžia Peter Jezný
Emília Čížová, Angela Jakubisová, Magda Čaplová

Divadlo Jozefa Gregora Tajovského Zvolen, 22. 6. 1968
Réžia Peter Jezný
V popredí Štefan Šafárik, Magda Čaplová, Mária Markovičová

Divadlo Jozefa Gregora Tajovského Zvolen, 22. 6. 1968
Réžia Peter Jezný
Magda Čaplová

Slovenské národné divadlo Riaditeľ Anton Drašar

V sobotu 29. septembra 1934. O 3. hod. odpo. V nedeľu 30. septembra 1934. O 7. hod. večer. V sobotu 2. októbra 1934.

CARMEN (Ludové spevácké predstavenie za ceny od 2 do 10 Kč.)
Senzatívny úspech!
SYN BOHOV (Nové obsadenie!)
Opereta v 3 dejstvách (v 4 obrazoch).
Podľa námietky Raa Bancha napísal: Dr. Tabla, Mirovský, Špiar, Dr. Rohan.
Hudbu komponoval Jára Beneš.
Balet nastudoval Pírnikov. Výprava Sylvester.
Technické zariadenie Ján Ladvenica.
Nedeľné odpodňujúce znížené ceny miest.

ZEM ÚSMEVOV (Ludové spevácké predstavenie za ceny od 2 do 10 Kč.)
Nové obsadenie!
Hudba skladateľ: J. V. Schöffer. Réžia Viktor Sulc.
Ballet nastudoval Pírnikov. Výprava Sylvester.
Technické zariadenie Ján Ladvenica.
Nedeľné odpodňujúce znížené ceny miest.

Maria Némethová TROUBADOUR (Ludové spevácké predstavenie za ceny od 2 do 10 Kč.)
Hlavná úloha: Maria Némethová.
Hudba skladateľ: J. V. Schöffer. Réžia Viktor Sulc.
Ballet nastudoval Pírnikov. Výprava Sylvester.
Technické zariadenie Ján Ladvenica.
Nedeľné odpodňujúce znížené ceny miest.

V stredu 3. októbra 1934. Vo štvrtok 4. októbra 1934. V piatok 5. októbra 1934. V sobotu 6. októbra 1934.

Pytliakova žena (Premiéra, Série A)
Ferdo Urbánek.
Réžia J. Borodáč. Hudba skladateľ: J. V. Schöffer. Réžia Viktor Sulc.
Hudba komponoval Jára Beneš.
Ballet nastudoval Pírnikov. Výprava Sylvester.
Technické zariadenie Ján Ladvenica.
Nedeľné odpodňujúce znížené ceny miest.

FAUST (Série C)
Opera v 5 dejstvách. Hudba skladateľ: G. Bizet.
Dielo: J. V. Schöffer. Réžia Viktor Sulc.
Hudba komponoval Jára Beneš.
Ballet nastudoval Pírnikov. Výprava Sylvester.
Technické zariadenie Ján Ladvenica.
Nedeľné odpodňujúce znížené ceny miest.

I. abonitný symfonický koncert (O 8. hod. večer.)
Dirigent: Karol Nedbal.
Orchestra: Bratislavský symfonický orchester Slovenského národného divadla.
PROGRAM:
E. Suchoň: Serenáda pre sláčikový orchester.
L. Janáček: Sulta.
F. Bartók: Sulta z hudby k fraška pre malý orchester.
Prestávka.
K. Hába: Sulta z opery „Jánošík“.
R. Strauss: Einzugsmarsch.
Nedeľné odpodňujúce znížené ceny miest.

Je Geraldina anjelom? (Premiéra, Série C)
Vlastník: K. Hába. Hudba skladateľ: J. V. Schöffer. Réžia Viktor Sulc.
Hudba komponoval Jára Beneš.
Ballet nastudoval Pírnikov. Výprava Sylvester.
Technické zariadenie Ján Ladvenica.
Nedeľné odpodňujúce znížené ceny miest.

Zaľutok večerných predstavení o 7. hodine. Denný predpredaj vstupeniek u dennej pokladnice od 9-13, a od 15-17. hodiny. Telefon č. 33-62. V pondelok odpodňujúca je pokladnica zatvorená. Pripravuje sa: J. B. Foerstrova opera Jessika a Jar. Weinbergova opereta Na ružičku ustlané.

Slovenské národné divadlo Bratislava, 5. 9. 1942
Réžia Janko Borodáč
Karol L. Zachar

Slovenské národné divadlo Bratislava, 5. 9. 1942
Réžia Janko Borodáč
František Zvarík, Oľga Vronská

Slovenské národné divadlo Bratislava, 5. 9. 1942
Réžia Janko Borodáč
Viliam Záborský, Mária Bancíková

Slovenské národné divadlo Bratislava, 5. 9. 1942
Réžia Janko Borodáč
Jozef Kello, Oľga B. Országhová, Lea Jurícková, Oľga Vronská

Slovenské národné divadlo Bratislava, 5. 9. 1942
Réžia Janko Borodáč
Scénické návrhy Ladislav Vécesey
Kostýmové návrhy Ľudmila Brozmanová

ŠKRIATOK AKO ETNOGRAFICKÁ ŠTÚDIA

Národné divadlo Košice, 28. 8. 1946
Réžia Andrej Chmelko
Lujza Grossová, Albert Pagáč

Národné divadlo Košice, 28. 8. 1946
Réžia Andrej Chmelko
Oľga B. Országhová, Lujza Grossová, Gizela Chmelková

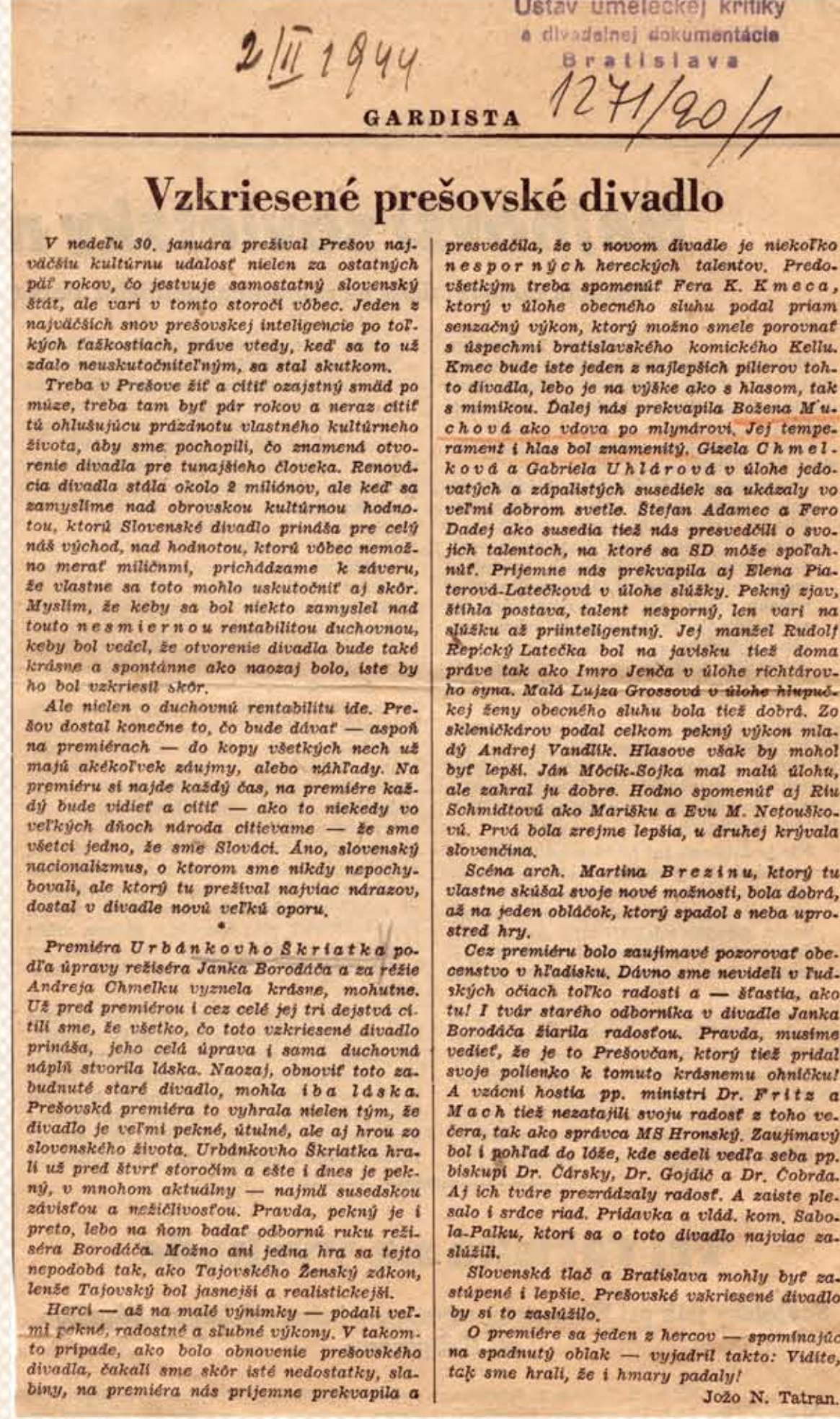
Národné divadlo Košice, 28. 8. 1946
Réžia Andrej Chmelko
Scénické návrhy Ladislav Šestina

Národné divadlo Košice, 28. 8. 1946
Réžia Andrej Chmelko
Kostýmové návrhy Ladislav Šestina

Slovenské divadlo Prešov, 30. 1. 1944
Réžia Andrej Chmelko
Božena Muchová, František Kmec, Andrej Vandlík

Tatran, Jožo N. Vzkriesené prešovské divadlo. In Gardista, 1944 (2. 2.), roč. 6.

Slovenské divadlo Prešov, 30. 1. 1944
Réžia Andrej Chmelko
František Dadej, Gabriela Uhlárová, Elena Latečková-Piaterová, Štefan Adamec, Gizela Chmelková

Slovenské divadlo Prešov, 30. 1. 1944
Réžia Andrej Chmelko
Klaňacka po otváracíj premiére

Divadlo Jonáša Záborského Prešov, 26. 1. 1979
Réžia Karel Třebický a. h.
Želmira Kačková, Cyril Ducko, Anton Baláž, Margita Mišurová

Divadlo Jonáša Záborského Prešov, 26. 1. 1979
Réžia Karel Třebický a. h.
Tibor Bodák, Dana Adlerová, Milada Rajzíkovič

Divadlo Jonáša Záborského Prešov, 26. 1. 1979
Réžia Karel Třebický a. h.
Scénické návrhy a grafické riešenie Štefan Bunta
Kostýmové návrhy Dana Hanáková a. h.

ŠKRIATOK AKO L'UDOVÁ VESELICA

Armádné divadlo Martin, 21. 9. 1957
Réžia Dezider Janda
Libuša Kulhánková, Eva Rysová

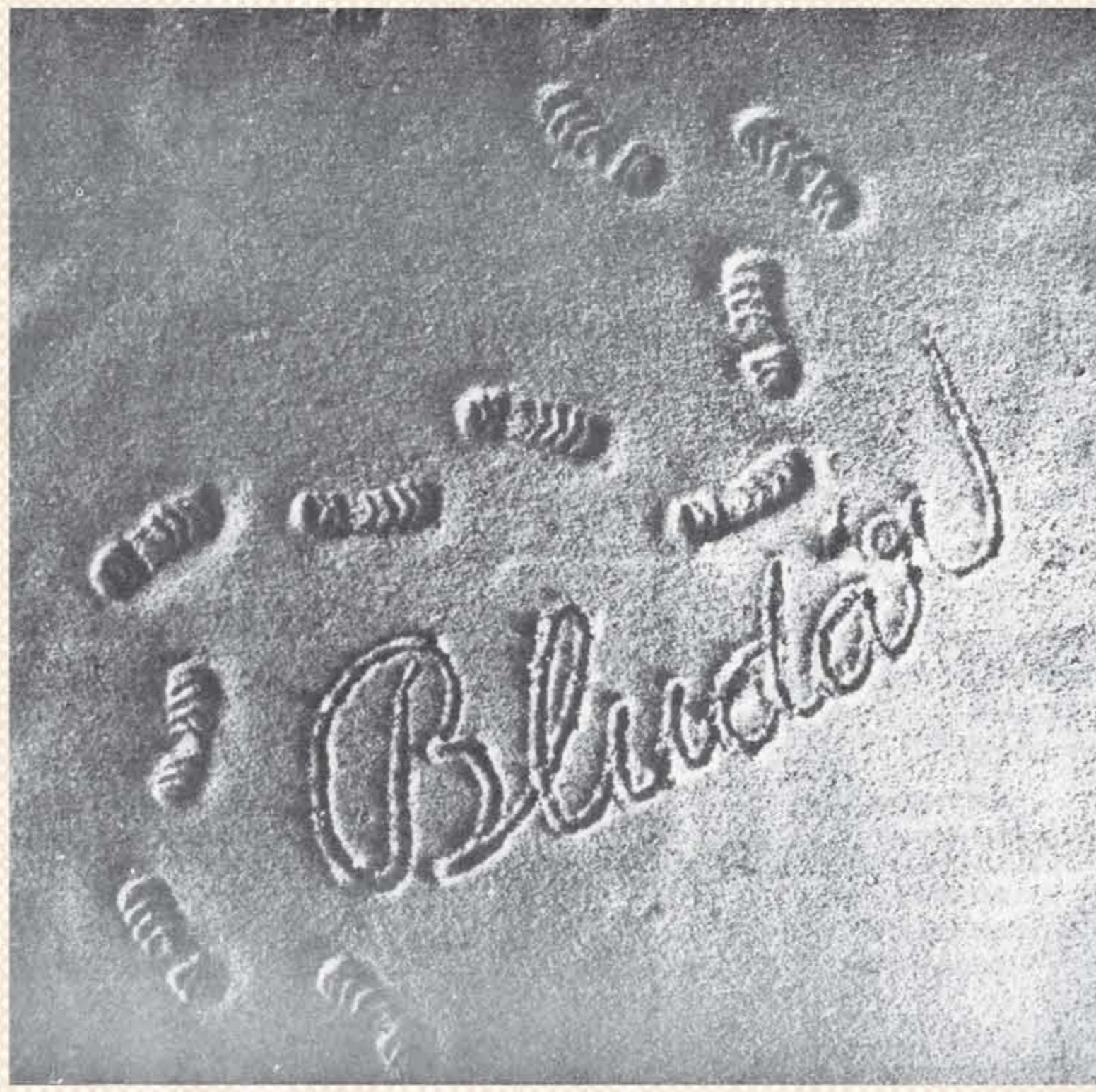
Armádné divadlo Martin, 21. 9. 1957
Réžia Dezider Janda
Kostýmové návrhy Želmira Tupá

Armádné divadlo Martin, 21. 9. 1957
Réžia Dezider Janda
Božena Kurylovská, Katarína Hrobárová

Želmíra Kačková, Cyril Ducko, Ivan Mozolányi

Grafické riešenie Juraj Handzuš

Scénické návrhy Milan Čech a. h.
Želmíra Kačková, Jitka Krišková, Igor Šabek, Renáta Deáková, Peter Trník,
Jana Matulová, Jozef Novotný, Dušan Rakšány, Alexander Pallesitz

Ivan Mozolányi, Hana Pokorná

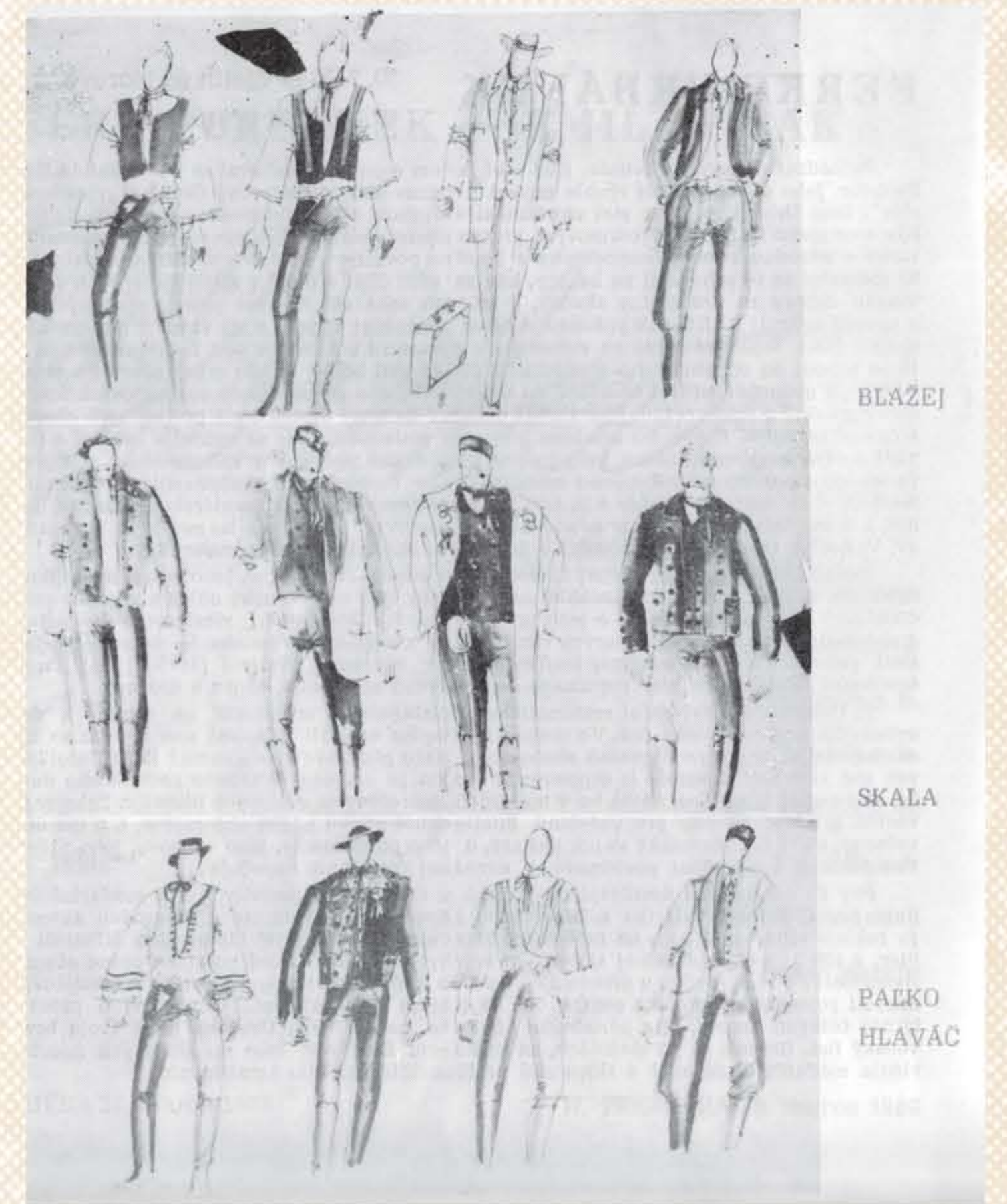
Cyril Ducko, Hana Pokorná, Ladislav Kriško, Igor Šabek

Zuzana Gulíková, neznáma, Renáta Deáková, Ivan Mozolányi, Peter Marcin,
Alexander Pallesitz, Želmíra Kačková, Cyril Ducko, Jitka Krišková, Jozef Novotný,
Peter Trník

Jozef Novotný, Jitka Krišková, Želmíra Kačková

Kostymové návrhy Jana Čechová a. h.

Hana Pokorná

BLUDÁR

Divadlo Jonáša Záborského Prešov

Premiéra 19. 3. 1988

Úprava a réžia Emil Spišák

Bludár a Bludár, 1988, 19. 3. 1988, 8. 9, 13

DIVADELNÁ KRITIKA

OŽIVENIE TRADÍCIE

Bludár a Bludár... doväďajú unavených pútnikov na krivé cesty bez dopravných značiek a výstražných tabulí s nápisom slepá ulička, či pozor — nebezpečie úľaku. Veľkú k stretnutiam, pri ktorých nebláznivý vždy akčné a sebavybavujúce vyjadrenie prechodí. Zvyšuje sa im v sentimentálnom slovníku hovoriť osudovú lásku. Pominie ju smola, pozna ju domáca i svetová dramatika. Nesie so sebou janc tragiky, neprotivý pre vyvážené dramatického pôdorysu. Na takomto stánku i Spoločnosť igrava Uršulínovho Bludára. Navyše začleňuje do hry motívy jeho hier Pasi richtárka a Krutobávcí. Anička, dcera bohatých richtárov, rečne bohatého Paška, dáva prednosť bludárke Bludárke Jarabčovej, prídavnej bez majetku i postavenia. Je to časy a zmeny modelí konštrukcie pôbejstia hier slovenskej klasiky. Tvorcovia inscenácie hľadajú v starom texte významy blízke dnešku, sformulované do výpovede o deformujúcom tlaku prostredia, o sapatovaní pragmatizujúceho odzrkov v citových i morálnych otázkach najmä mladých ľudí. Vytvárajú ich do napätého zápisu o moc a dohľadajú narez k tragickým koncom.

Podobne ako v Maryši bratov Meštiakovcov i tu vystupuje Anička v oľdhe ubole. Prínáša ju vydať sa za nemilovaného Paška. V dôsledku toho naomí sa život Bludára, ktorý sa pripodobil okoliu, spravení sa spoločným ideálom. Po návrate z Ameriky kandiduje na richtársku stolicu, keď ho nazvala, zostáva sa i Aničky, aj keď s ním čaká dieťa.

Réžisár Emil Spišák koncipuje inscenáciu na detailnej psychologické kresbe charakterov, ne napätí ostrých protirečivých vťahov. Sociálne realia dramatické napätie vo vystranenom tempe. Má smysel pre symboliku priestoru (navše predstavuje plošina, obkolesená drevenými plotmi s torzmi Krsta v prvom rhu). Tradícia ženy, ktorá sa obstarala, má tak po matke z Tajovského Hnecha, zavedenou v tomto ohľad, ďalšie dramatické podoby v Aničke z Bludára.

Zaujímavé je porovnanie s inscenáciou Závjevoj Vladimíra Hurbana Vladimírova, ktorí viedla v režii Matieľa Ofhu Divadlo J. G. Tajovského vo Zvolne. Má s Bludárom lakmer rovnaké ideové vyvstavenie, hoci inscenácie je to dost odlišný režijný nápad. Ofha využíva slovo len ako jeden z prostriedkov charakterizácie postáv a ich vzťahov, napätie vytvára prostredím, emocionálnym podfarbením výstupov domyselnosť príčiny so svetlom. Výborné riešenie scény dáva predstaveniu výrazne vizuálny rozmer.

Dve prístupy predstavujú dve odlišné cesty inscenovania diel slovenskej klasiky. Alternatívne otváranie inscenáčnych možností dokumentuje bohatosť a životnú mäsotnosť staršej dramatickej tvorby, svedčí o životskychnosti jej javiskových podôb.

V predstavení somálne výkon Jitky Kriškovej ako Aničky. Spoločnosť je to hráč diania, prána na svoje postavenie majetnej richtárskej dcéry, je prípravne Čeli protivením a intrigám. Pod nátlakom rodičov však rezignuje, jej sebavedenie opadáva, stráca sa zápal, nastupuje vizitná rezignácia. Čelí piete zmien od hrdosti k pokore, od pokory k doštinému pohrdaniu, až k ne-

živosti a záverečnému vrahde, vytvára Krišková obojk dramatickej postavy. Jej Anička je bezprostredná, pravdivá, preto aj prenoslivá.

Jej dvaja protivníci — Blazej Janáček a stvárnení Ladislava Kriška a Paška Jozefa Novotného vychádzajú menej presvedčivo. Ich výkonom chýba vsutony rozmer postavy, presvedčivosť, dôslednosť v kresbe charakterov, Pôbja a súbra vletých postáv, z ktorých je každý svojbytným článkom dramatického celku, vytvárajú podrobné prepracované klenbu predstavenia. Inscenácia má význaž smerovanie k dramatickému charakteru.

Uvedenia Uršulínovho Bludára je tvorivým činom predovšetkým činohry, nadviazaním na tradíciu, ktorí v tomto divadle má staršia slovenská dramatika, ale súčasne i otvorením, či dotvorením jej ideového posolstva súčasnosti.

13

Skokanová, Viera. Oživenie tradície. In Film a divadlo, 1988, roč. 32, č. 19, s. 13.

JEZULIATKO, Bábkové divadlo Košice, 3. 12. 1993
Úprava Petr Nosálek
Réžia Petr Nosálek a. h.
Scénické návrhy, bábkky a masky Miroslav Duša a. h.
Kostýmové návrhy Júlia Sabová a. h.

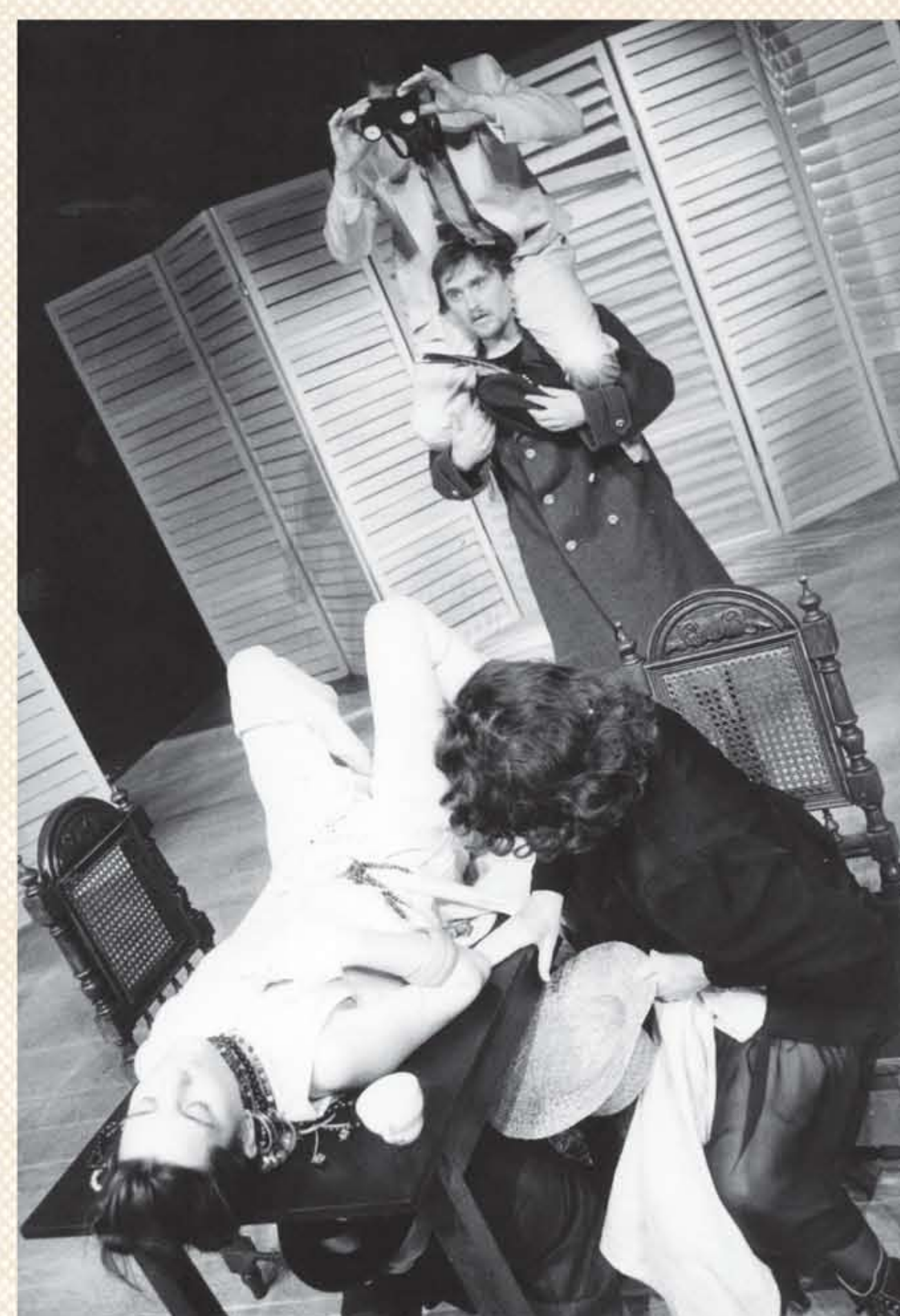
MAM A KLAM, Divadlo Alexandra Duchnoviča Prešov, 6. 5. 1995
Réžia Vasiľ Turok
Výtvarné a grafické riešenie František Perger a. h.
Jozef Tkáč, Vladimira Urbánková

MAM A KLAM, Divadlo Alexandra Duchnoviča Prešov, 6. 5. 1995
Réžia Vasiľ Turok
Vladimira Urbánková, Jozef Tkáč, Jarka Sisáková

MAM A KLAM, Divadlo Alexandra Duchnoviča Prešov, 6. 5. 1995
Réžia Vasiľ Turok
Vasiľ Rusiňák, Jozef Tkáč

MAM A KLAM, Divadlo Alexandra Duchnoviča Prešov, 6. 5. 1995
Réžia Vasiľ Turok
Jozef Tkáč, Eugen Libezňuk, Jaroslava Sisáková, Mária Sisáková

MEDZI NAIVNÝM DIVADLOM A GROTESKOU

Trnavské divadlo
so sídlom v Trnave
usporiada

dňa 7. mája 1998
o 19,00 hod.

premiéru divadelného predstavenia
obrazu z ľudu:

Škriatok od Ferka Urbánka

v troch dejstvách
s premenou a spevmi.
Prepísal a upravil Ivan Blahút.
Srdečne Vás pozývame na túto
sladkobálnu hru o poverčivosti
a iných ľudských neduhoch,
na divadelnú inscenáciu,
v ktorej nie všetko vychádza tak,
akoby malo.

Trnavské divadlo
so sídlom v Trnave
Vás všetkých srdečne vítá
na dnešnom divadelnom
predstavení obrazu z ľudu:

Škriatok od Ferka Urbánka

v troch dejstvách
s premenou a spevmi.
Predstavenie pre Vás pripravili:

Réžia
a úprava textu.....Ivan Blahút
Scéna.....Ivan Blahút
Kostýmy.....Ján Kočman
Kudba.....Jozef Kudri

24. sezóna
147. premiéra

ŠKRIATOK, Trnavské divadlo Trnava, 7. 5. 1998
Réžia Ivan Blahút
Mária Landlová, Judita Hansmanová, Andrea Karnasová

ŠKRIATOK, Trnavské divadlo Trnava, 7. 5. 1998
Réžia Ivan Blahút
Kostýmové návrhy Ján Kočman
Uprostred: Nina Kočanová, Zuzana Martinková

ŠKRIATOK, Trnavské divadlo Trnava, 7. 5. 1998
Réžia Ivan Blahút
Michal Monček, Nina Kočanová

ŠKRIATOK, Trnavské divadlo Trnava, 7. 5. 1998
Réžia Ivan Blahút
Judita Hansmanová, Ján Topfanský, Andrea Karnasová, Nina Kočanová,
Peter Bebjak, Zuzana Martinková, Michal Monček

ŽENA

Divadlo Jozefa Gregora Tajovského Zvolen

Premiéra 25. 10. 1996

Réžia Ljubomir Majera

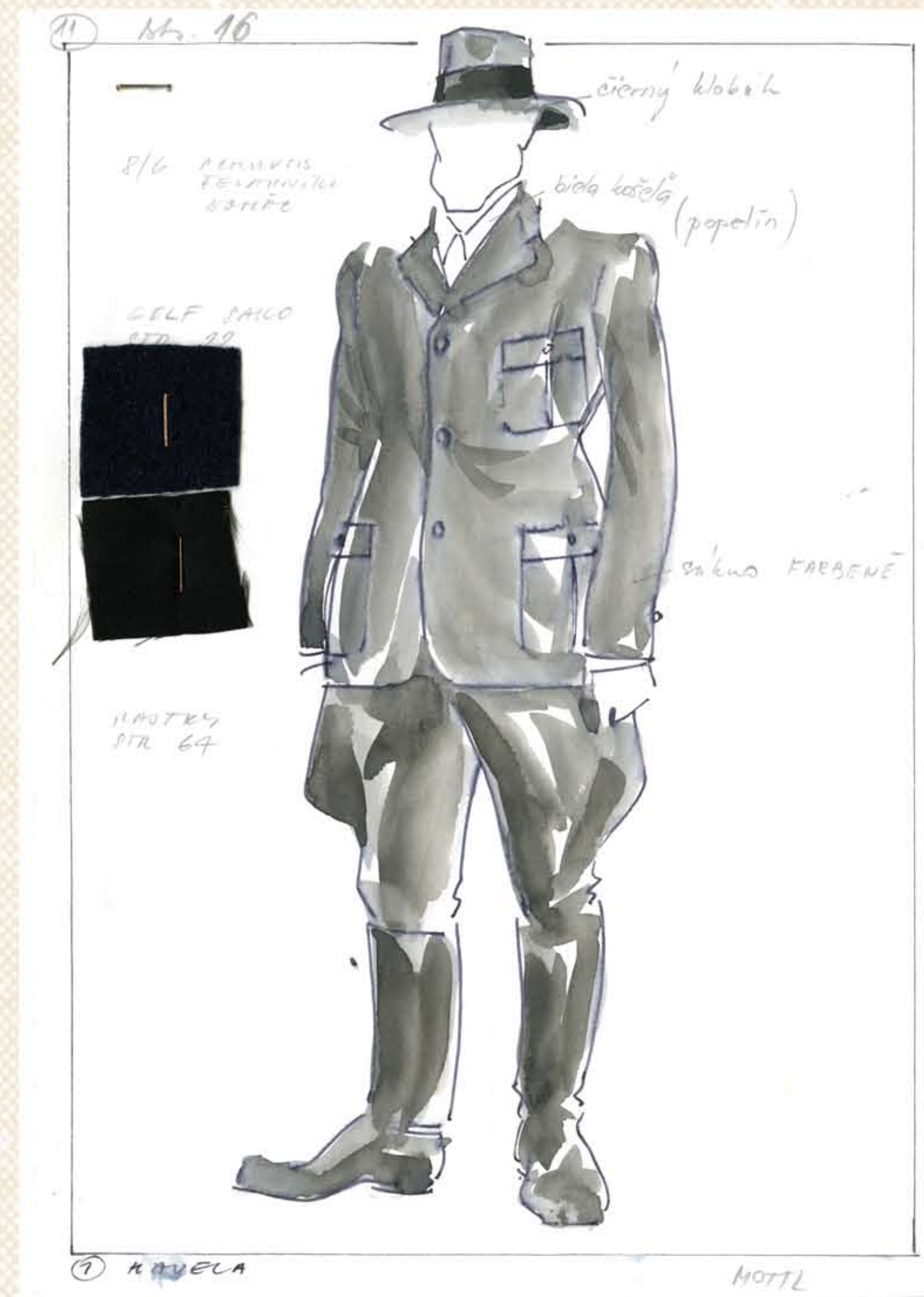
Jaroslav Mottl, Martina Varnaiová

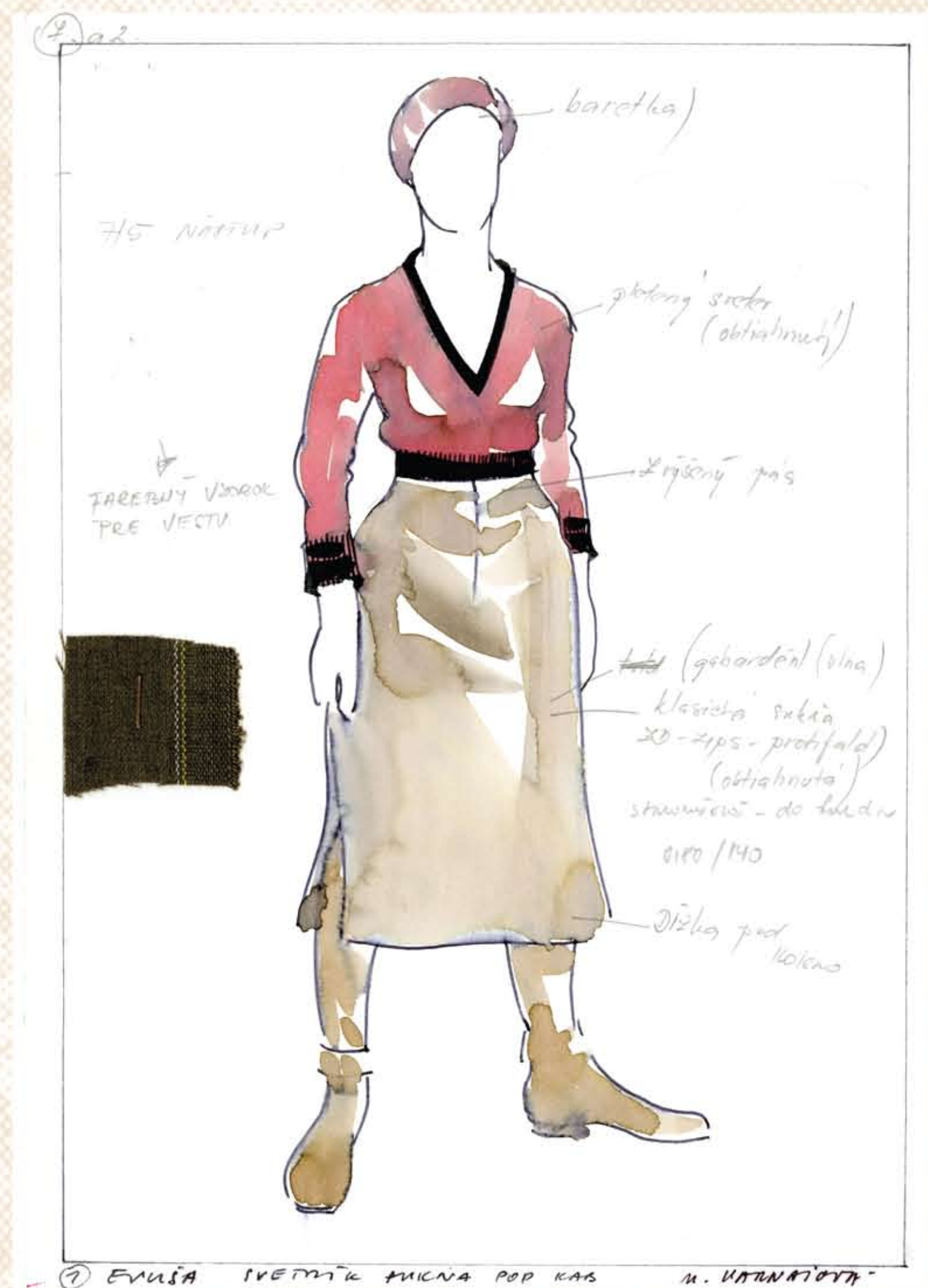
Martina Varnaiová, Jaroslav Mottl

Scénické návrhy Branislav Mihálik

Kostýmové návrhy Peter Čanecký

Magda Matrtajová, Katarína Kováčiková, Iveta Bukoviniová

Magda Matrtajová, Štefan Šafárik

Štefan Šafárik

Jaroslav Mottl, Štefan Šafárik

sluhov, cez vytrvalé pochybnosti dvojice starostovských služobníkov, Tomáša a Kanáde, až po lásku narušivú, teda bezohľadnú, vo vzťahu Imrich - Evuša, a napokon lásku oddanú, trpietkú, ktorá sa až v krajnej bezradnej situácii vzbúri a pomstí.

Lenže náš Dolnozeman, režisér Ljuboslav Majera, nemal tieto problémy a na vec sa pozrel ostrejšie, ale aj zmierlivejšie, ako autor. Žiadny "obraz z ľudu", žiadne kroje a žiadny folklór. Nieže Urbánek, ale už ani sociálne krajný Tajovský zo Štakovzmrátok. V Majerovom pohľade je Radostin, gazdovstvo zasiahnuté vyradením chorej gazdinej, piliera domu. Preto sa tu ujmu, ba aj zamejú, až krkavčie vzťahy. Koristi a šafári nová "pani" ako v Gorkého Vase, Mestiacoch či Bulčovci a pôvodní páni, oddaní sluhovi a obe majiteľky sú slabé a bezmocné, ako z raného Čechova.

Výtvarník vypratá zariadenie na obvod javiska, takmer ako nepotrebné haraburdie. Postavy prechádzajú k jednotlivostiam podľa potreby deja či lepšie - podľa toho, čo si z neho režisér nechal a objednal. Lachtikársky gazda Imro Hlavata, azda rozvinutie Tajovského Durka Lavka, dostal do rúk veľlársku výstroj. Ale tento symbol gazdovskej príčinnosti a trepezlivosti sa rozplynul nad ním ako dym, ktorý sa do polovice hry drží nad priestorom. Vládzu prevzala Evuša, mestské prefikálne stvorenie, v rozstrihu sukne a pozornosti k módnym pančuchám až dnešný cieľavedomý, vypočítavý typ, budúca pani toho, čo si v Radostine tak ľahko prisvojovala. Slabá pôvodná pani Petruska a ešte viac utiahnutá jej trepezlivá adaptívna matka Marta Vršovská sa chvíľami už len bezmocne prizierajú. A oddaný pár starých služobníkov sa búri proti pomerom s bezmocnosťou ich bezmocného posta-

venia. Mladí sa z inscenácie celkom vytratil. Takmer by stačilo, keby prišli len na záver, keď umierajúca odmieňa. Napokon, namiesto melodrámy šťastnej Petruskinej smrti, iba varovný signál krkavcov, možno len vrán, krúžiacich nad miestom koristi, keď sa zahabnený Imro od vykročenia k mŕtvej frajkerke musí vrátiť k umierajúcej manželke. To je oproti jednoznačnému autorovi miernejšie zakončenie.

Režisér dôsledne "rozťahol" prevládajúci interiérový dialóg na exteriérový rozhovor cez celé javisko. Doniabol tým rovnováhu medzi pôvodne prevládajúcim slovom a iba následným konaním. Ale táto stratégia sa neobišla bez obeť. Dost' textu sa hovorí chrbtom k sále, bočné vykrývajúce závesy i zadný textilný horizont hliči obsah výpovedi a od hercov sa očakáva pozorné strádanie dvoch intenzí - do sily a od sily. Druhou obeťou je strata časového vývinu, ktorá textovú schému premieňa na tézovú konštrukciu. Osobitne vo vývine Petrusky a toho, čo sa na gazdovstve dialo, keď tam nebola. Z času od leta do jesene urobil holi strom od začiatku do konca jeseň a skrátene vývin postav obmedzil režisér na expresívne "vzbury" a následné stímenia.

Takže, čo znamená úsečný názov hry? Aká vie byť a môže byť žena, ohrdnutá manželka? Aký je osud ženy? Čo všetko vie a čo si musí vytvoriť, ale aj čoho všetkého je žena schopná atď.? V každom prípade a význam je to melodráma na veľké vreckovky dojatia v precitliveneom hľadisku.

Karol Zachar so svojou programovou harmonizáciou, alebo jemu blízka duša, by možno hľadala a našla v texte vrstvy na rôzne fázy postoja k láske a manželstvu. Od bezstarostných mladých, ktorých predstavujú dva páry

Lehuta, Emil.
Melodráma na veľké vreckovky - Urbánek medzi Gorkým a Čechovom. In Teatro, 1997, roč. 3, č. 1, s. 28-29.

LETOM OCHOTNÍCKYM SVETOM

Turč. Sv. Martinický Slovenský Spevokol
usporiada
dňa 2. augusta 1898
divadelné predstavenie pôvodného obrazu zo života:

Strýdža zpod Hája

v troch dejstvách so spevaním od Fr. Urbánka.

OSOBY:

Matúš Breziansky, zámožný sedliak na Brezianách	p. Ján Cablk.
Eva, jeho sestra a gazdina	p. C. Černianska.
Veronika, chovanička Brezianskeho	sl. M. Ivanková.
Martin, jeho syn	p. Ján Jesenský.
Kalina, rybníkár	p. A. Halaša.
Paľko, jeho syn	p. M. Pietor.
Stará Hana zpod Hája	p. M. Straková.
Anička, jej vnúčka	sl. E. Svoňová.
Adam, jej syn	p. J. Čipýr.
Beta, jeho žena	p. D. Matulová.
Janko, stárik	p. B. Zorkóci.
Ondrej, stárik	p. Ivan Soltes.
Marka, u Brezianskych	sl. Olga Čajdova.
Katka, sládkyňa	p. Bož. Sochánová.
Zuzka, sládkyňa	sl. E. Svoňová.
Dorka, sládkyňa	sl. O. Hrušová.

Ženíci, žnie, susedi.
Dej na našich stranách. Čas prítomný.

Začiatok určite o pol 8. hodine večer.

Vstupné:
I. miesto na sedenie 1 zl. 20 kr.
II. miesto na sedenie 1 zl.
III. miesto na sedenie 70 kr.
Galeria na sedenie 70 kr.
Miesto na státi 50 kr.

Vstupné lístky možno dostať predbežne u p. Lad. Soltesa, kupca a večer pri kasse.
Cteľné občianstvo upozorňuje sa: Vstupné lístky kúpiť si vopred!
Po divadle: Voľná beseda vo dvorane.

Náčrt mizanscény režiséra Blažaja Bullu k hre Ferka Urbánka *Kikimora* (Turčiansky Sv. Martin, 1907).

Hrdý ochotnícky herec Ferko Urbánek (Trnava, 1922)

Ferko Urbánek (uprostred) ako fabrikant Rozumný v hre Jána Palárika *Drotár* (Trnava, 1922)

Rozmajrín v podaní ochotníkov Divadelného odboru pri Miestnom odbore Matice slovenskej v Brezne (1937) v réžii Eleny Holéczyovej

Turč. Sv. Martinický Slovenský Spevokol
usporiada
dňa 13. apríla 1903
divadelné predstavenie obrazu z Indu:

Škriatok

v troch dejstvách s premenou a so spevaním od Ferka Urbánka.

OSOBY:

Juro Kremenák, bohatý sedliak v Dábravkách	p. Jozef Gašparík.
Zuzka, jeho žena	p. Cecília Černianska.
Mariška, jej dcéra	sl. Olga Hrušová.
Ondrej Lieskovan, rybníkár	p. Andrej Halaša.
Katka, jeho žena	p. Darina Matulová.
Paľko, jeho syn	p. Lad. Vanovský.
Súľka, vdova po mlynárovi	p. Anna Turzová.
Eva, jej chovanička	sl. Mária Sulcova.
Martin Dábravský, statkář	p. Dr. Milan Ivanku.
Adam Matucha, gazda na statku Dábravského	p. Igor Pietor.
Joško, skleníkár	p. Vojtech Augustíny.
Mišo, obecný sluh	p. Jozef Kohút.
Hana, jeho žena	sl. Ant. Vojdova.
Peter, sluh na Lieskovom	p. Anton Novák.
Anička, sládkyňa u Kremenkoch	p. Anna Rolková.
Julka, chýžná u Dábravských	sl. Olga Meličkova.
Dorka, robotnička na statku Dábravského	sl. Božena Hallova.
Terka, sládkyňa	sl. Elena Svoňová.
Prvý skleníkár	p. Jozef Turzo.
Druhý	p. Jozef Kmet.

Deje sa v Dábravkách, pred dve dejstvá na spoločnom dvore Kremenkochov a Lieskovom, tretie o 5 rokov neskoršie na statku Dábravského.

Začiatok určite o pol 8. hodine večer.

Vstupné bez rozdielu veku:
I. kreslo 1 kor. 40 hal. — II. kreslo 1 kor. — Miesto na prízemí 80 hal.
Galeria I. 1 kor. 20 hal. — Galeria II. 40 hal.

Vstupné lístky dostať predbežne u p. L. Soltesa, kupca a večer pri kasse.

Katolícky tovaryšský spolok v Rožňave po premiére *Pánika* (1932)

Pani richtárka v naštudovaní súboru spevohry Mestského divadelného združenia v Banskej Bystrici (1931)

MESTSKÉ DIVADELNÉ SDRUŽENIE V BANSKEJ BYSTRICI.

Divadelná sieň Národného domu. V sobotu 13. júla 1935 o 8. hodine večer.

SLÁVNOSTNÉ DIVADELNÉ PREDSTAVENIE
NA POČESŤ ÚČASTNÍKOV PEDAGOGICKEHO TÝŽDŇA A SJAZDU RIŠSKÉHO SVÄZU UČITELSTVA MEŠŤANSKÝCH ŠKÓL ČSR.

1. Prívet. A. Šivka.
2. Veniec slovenských piesní. Prednesie spevokol Smetana, diriguje O. Rečinský.
3. O živote a diele Ferka Urbánka. K. Kirsteuer.

PYTLIAKOVA ŽENA.

HRA V TROCH DEJSTVÁCH. NAPÍŠAL F. URBÁNEK. RÉŽIA: JAKUBOČZY. SCÉNA: JAKUBOČZY.

OSOBY:

Vstupné od Kč 1 do Kč 7. Predpredaj vstupeniak v Učiteľskom knižkupectve vo štvrtok, v piatok, v sobotu a večer pred predstavením pri pokladnici.

Urbánkovi sa podarilo, čo nedokázal nikto pred ním, súbežne s ním, ani po ňom. Oslovil divácke masy. Prehovoril z každého, aj z toho najmenšieho javiska v najzastrčenejšom kúte, kde predtým o divadle nechýovali. Mnohé „došky“ vznikli kvôli nemu. On vyvolal k životu ochotnícke divadlo aj tam, kde by bez jeho hier bolo sotva povstalo. Dal ochotníkom do rúk divadelný šlabikár i divadelnú čítanku. Ľud s Urbánkom absolvoval základnú školu divadla i života...Urbánkove dedinské hry majú povahu ľudových obradov, zábav. Majú prostotu výrazu, dobré známu reč, slovné obrazy, spojenia, autor používa množstvo prísloví, porekadiel. Urbánkove hry kopírujú mravný étos ľudovej rozprávky, podľa ktorej dobro vždy zvíťazí. Urbánkove hry majú aj schému ľudovej rozprávky. Majú aj jej navitú. Sú však citeľne strojenejšie, písané s jasným zámerom, že sa budú predstavovať.

Čavojský, Ladislav. Ferko Urbánek – Náš divadelný šlabikár. Bratislava: OZ Hlbiny, 2011. 207 s. ISBN 978-80-970986-0-5.

Ani ochotnícke súbory na východe Slovenska Ferka Urbánka neobchádzali (Prešov)

